Darák Péter a sokat bírált devizahiteles kúriai döntésről

„Ez nem egy gordiuszi csomó”

Miért kell érvényben tartani egy devizaszerződést, ha a bank hibájából semmis? Miért nem mondja meg a Kúria, milyen árfolyamon kell elszámolni a feleknek? Darák Péter, a Kúria elnöke a perek jövőjéről és arról, tényleg elefántcsonttoronyból néznek-e a bírák a valóságra.

ÉLŐ ANITA || itthon@hetivalasz.hu

– Elnök úr, gyávának tartja a Kúriát?

– Nem.

– Pedig vezető politikusok nyilatkoztak így a döntésükről. Adósok tüntettek a Kúria előtt, és nyáron bábuk lógtak akasztófán a Markó utcában. Hogyan élték meg ezt?

– Hozzászoktunk, hogy a tárgyalótermekben időnként sorsokról döntünk. A perekben érintettek arcáról hasonló érzelmek olvashatók le. A média azonban könnyebben jeleníti meg az utcai eseményeket, így ezek több emberhez jutnak el, de a bírók szempontjából nincs különbség.

– Két éve a parlament kétharmados többséggel választotta meg főbírónak. Az év végi kritikus nyilatkozatokat úgy kell értenünk, hogy megromlott a viszonya a politikusokkal?

– Nem érzékeltem ilyet. A politika visszajelzései fontosak a bírák számára, mert ráirányítják a figyelmet a döntés társadalmi beágyazottságára.

– Értjük, hogy ezzel óvatosan kell bánniuk. Ha a közvéleménynek és a politikának mindig igaza volna, júliustól betörők tucatjait verték volna agyon az áldozataik. A jogos védelem szabályainak változása után azonban nem történt ilyesmi.

– A korábbi bírósági gyakorlat épült be az új büntető törvénykönyvbe, ezért nincs törés az eddigi ítéletek és az újak között. Ám nem lehet azt mondani, hogy a bíráké a dicsőség, a Kúria nem tett lépéseket a törvény módosulása érdekében, a törvényjavaslatot viszont észrevételeztük.

– Ha aktívabbak lennének ezen a téren, talán már megoldódhattak volna a devizaügyek, ahogy egy ország várta a Kúriától.

– S láthatóan nehezen értik meg a szempontjainkat. Képzeljen el egy kézzel csomózott hálót. Ha egy csomót meg akarok mozdítani benne, akkor azt csak a többi által behatárolt mozgástérben tehetem meg. A törvények szelleme és a devizaügyeké is ilyen.

– Tavaly kiderült, hogy a szerződések közül sok semmis, mert a bank a teljes hiteldíj mutatóban (thm) nem tüntette fel a deviza átváltási költségét, az árfolyamrést. Miért gondolja a Kúria, hogy a semmis szerződéseket érvényben kell tartani?

– Nem a személyes véleményünkről van itt szó; a polgári törvénykönyv szerint meg kell kísérelni a szerződés hibás pontjának kijavítását és az érvényessé nyilvánítást.

– A hitelintézeti törvény úgy fogalmaz: egy szerződés semmis, ha a bank a thm-et rosszul határozta meg. Egy szó sem esik az érvényessé nyilvánításról. Ha a jogalkotó azt akarta volna, hogy a semmis szerződéseket utóbb nyilvánítsák mégis érvényessé, miért nem írta a törvénybe?

– Nem lehet az összes általános polgári jogi szabályt megismételni minden speciális jogszabályban.

– Többször úgy nyilatkoztak, azért tartják érvényben a szerződéseket, mert ez az adós érdeke. A devizás szervezetek másként látják. A Kúria jobban tudná, mi a jó egy adósnak?

– Nem látok ellentmondást. A Kúria Polgári Kollégiuma már 2010 júniusában kimondta: ha az eredeti állapot helyreállítása és a szerződés érvényessé nyilvánítása is alkalmazható megoldás, a bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik, melyiket választja. Ám elsősorban azt kell vizsgálnia, van-e mód az érvényessé tételére és a szerződés hibájának orvoslására.

– Kulcskérdés, mikori árfolyamon kell elszámolni. Az évzáró sajtótájékoztatón mégis megvonta a szót ennél a pontnál a polgári kollégium vezetőjétől. Miért utasítja el, hogy a Kúria választ adjon erre?

– Mert ezzel a problémakörrel még nem foglalkoztunk. A sajtótájékozta-

tón a devizahiteles jogegységi határozatról kívántunk tájékoztatást nyújtani.

– Furcsa, hogy egy ilyen alapkérdésig nem jutottak még el.

– A devizahitelesek ügye nem egy gordiuszi csomó, amit egyetlen kardvágással keresztül lehet vágni. Módszeresen dolgozunk fel egy olyan problémakört, amelynek kezelésére a bíróságok hagyományos eszközei nem alkalmasak. A mostani jogegységi határozat az érvénytelenség bizonyos körével foglalkozik, és csak érinti az elszámolás problematikáját.

– Ebből is származik a döntéssel kapcsolatos értetlenkedés: mintha a kúriai bírák elefántcsonttoronyból néznék a valóságot.

– Éppen hogy a valóságból indulunk ki: a már megszületett 130 jogerős ítéletet elemezzük. Ha a bíróságok valamiben még nem foglaltak állást, abban a Kúria elsőként és kötelező erővel nem dönthet. A jogegységi határozatnak ez „műfaji" korlátja. A most elhalasztott kérdésekről később határozunk.

– A 130 jogerős ítéletből eddig egyről döntött a Kúria, az árfolyamréssel foglalkozóról. A többi 129-ből hányban nyert legalább részben az adós?

– Sajnos, nem tudok felelősséggel nyilatkozni, mert a kollégáim nem ebből a szempontból vizsgálták a pereket. Azt nézték meg, milyen jogi probléma vetődött fel, és arra milyen választ lehet adni.

Fotó | Fürjes Viktória

– Hány perben döntöttek arról, milyen árfolyamon kell elszámolni?

– Egyben sem, ezekben a perekben az adósok pusztán az érvénytelenség megállapítását kérték.

– Tehát ha majd lesz száz ügy, akkor a Kúria is megszólal, és feloldja az ellentmondásokat az ítéletek között?

– Annyi pontosítással, hogy a Kúria a peres felek számára igyekszik időt nyerni, és most sem várta meg az ellentétes döntéseket, hanem az ítélkezés során felvetődő problémákra adott választ.

– Legalább olyan izgalmasnak nevezte azt, amiről nem szólt a jogegységi határozat, mint amiről szólt. Így üzent a politikának: az árfolyamkérdésről nem beszélünk, de itt tudtok beavatkozni, oldjátok meg?

– Ilyen szándékom bizonyosan nem volt. A jogalkotók nagy tapasztalatú emberek, a Kúria elnökének üzenete nélkül is tudják, mit kell tenniük.

– A határozatban szinte felszólították a politikusokat, hogy jogi eszközökkel oldják meg a helyzetet.

– A jogegységi határozat valóban értelmezte a bírói szerződésmódosítás korlátait, ám ennél tovább nem ment.

– A kormányszóvivő azt mondta: megvárják, amíg a Kúria a hiányzó kérdésekről is dönt. A politika a Kúriára vár, a Kúria meg a politikára. Hogyan fogunk kikerülni az ördögi körből?

– A Kúriának meg kell várnia az Európai Unió Bíróságának határozatát, figyeli és bekéri a bíróságoktól a friss ítéleteket, véleményeket. S ha a parlament jogot alkot, alkalmazni fogjuk.

– Persze lehet bogozgatni a csomót, de át is lehetne vágni. Miért nem mondják azt: a helyzet rendezéséhez erre a jogszabályra volna szükség, kedves politika, ha egyetértesz vele, terjeszd a parlament elé?

– A Kúria nem tehet ilyet, az ellentétes lenne az Alaptörvénnyel, a hatalommegosztás elvével.

– Máskor is tettek már javaslatot jogszabály-módosításra. A büntetőeljárás átalakítása is az önök elképzelése alapján történhet meg idén.

– A devizahiteleknél más a helyzet, mert itt különböző alternatívák között kell dönteni. A politikai döntéseket a »

» politikának kell meghoznia, a bíróságok nem vállalhatják magukra ennek súlyát.

– A bírák szavait egyszer azért nem lehet érteni, mert túl bonyolultan fogalmaznak, máskor azért, mert nem akarnak valamit elmondani.

– És van egy harmadik eset is, amikor nem mondhatnak el valamit.

– Az Európai Bíróság döntésére várnak, miközben a testület tavaly kétszer is határozott magyar devizaügyekben. Kimondták: ha az adós nem veszi észre a semmisségi feltételeit a szerződésben, azt a bírónak kell megtennie helyette. Miért ekkora a különbség a luxemburgi és a hazai szemlélet között?

– A luxemburgi bíróságnak 28 tagállamra kötelező érvényű döntéseket kell hoznia. Ám ezt nehéz az egyes tagállami jogrendekbe illeszteni, ennek nehézségeivel rendszeresen találkozunk.

– Nem volna egyszerűbb közelíteni ehhez az ügyfélbarát szemlélethez?

– Milyen témával foglalkozik a két európai bírósági döntés?

– A szerződés tisztességtelen jellegével.

– A magyar Kúria még nem foglalt állást ebben a kérdésben.

– A jogegységi határozat azért is keltett általános csalódást, mert nagyrészt a júliusi kúriai ítélet elemeit ismételte. Pedig nem gondolhatta senki, hogy a Kúria nyáron bejelenti, hogy az árfolyamkockázatot az adósnak kell vállalnia, majd téli kiderül, mégsem.

– Magunk is észleltük, hogy túlzóak az elvárások. Ám a Kúria feladata a joggyakorlat segítése, elemzése, egységesítése. Jogvitákat el tudunk dönteni, de társadalmi problémákat nem lehet a jog eszközeivel orvosolni.

– Ha ezerszámra írták alá az emberek ugyanazt a szerződést, miért ne lehetne ítéletet hozni? Jól értettük, a jogegységi határozat elutasítja, hogy az adósok által csoportosan indított perekben közös döntést hozzon?

– A blankettaszerződések mögött is eltérő élethelyzetek, más szerződéskötési körülmények vannak. Ami az egyik adós számára előnyös, a másik számára hátrány. E kérdéseket egyedileg kell vizsgálni. Nem lehet egyenítéleteket hozni – a konkrét elszámolásoknak különbözniük kell.

– Joggal büszke arra, hogy a Kúria tavaly gyorsított a perek elbírálásán, ám a devizaszerződéseknél mintha egy helyben topognának. Holott ezeket a szerződéseket zömmel 2008 vége előtt kötötték. Idén lesznek hatévesek.

– A perek első hulláma 2010-ben indult, tömegessé pedig 2011-től kezdve váltak. Másrészt a nemzetközi felsőbírósági gyakorlat szerint nem vagyunk késésben: a holland legfelsőbb bíróság most mondta ki egy biztosítási ügyben a végső szót, pedig a szerződések 2005-ben keletkeztek.

– A szavaiból az derül ki, hogy elégedett a jogegységi határozattal.

– Nehéz helyzetben tesszük a dolgunkat. Tavaszig elkészülnek majd a határozat hiányzó pontjai, de akkor sem állunk meg; ha szükséges, megyünk tovább. ▣